საქართველოს მემარცხენე სოც.-ფედ. პარტიის
წლიწადი მესამე

ტრიბუნა

მთავარ კომიტეტის ორგანო

გაზეთი „ტრიბუნა“ ღირს
თვიურად 2,500,000 მან.
ცალკე ნომერი ყველგან 150,000 მან.
რედაქცია და კანტორა: ტფილისი, ხახანლის ქუჩა, № 6
ტელეფონი 10—34.

განცხადების ფასი:
1 გვ. 20 კაპ. ჩერვონ. ნონპარელი
4 „ 15 „
სამგლოვიარო განცხადება
1 გვ. 3,[illegible] მან.
4 „ 2500,000 „

№ 561 შაბათი, სექტემბერის 1 1923 წ. ყოველდღიური გაზეთი ფასი 150,000

ეროვნული ბიბლიოთეკა

კვირას, სექტემბრის 2, ქუთაისის პარტ. კლუბში
მოწვეულია საქართველოს მემარცხენე სოც.-ფედ. პარტიის
ქუთაისის
სამაზრო კონფერენცია

დღის წესრიგი:

1. საერთაშორისო მდგომარეობა.
2. პარტიული მუშაობა.
3. ქუთ. კომიტეტის ანგარიში.
4. მოხსენება ადგილებიდან.
5. პარტიული წესდების გადასინჯვა.
6. მიმდინარე საკითხები.
7. არჩევნები ქუთაისის სამაზრო კომიტეტისა და სარევიზიო კომისიისა.

დელეგატებს ირჩევს ორგანიზაციის საზოგადო კრება.

ყოველმა ორგანიზაციამ ქუთაისის სამაზრო პარტიულ კონფერენციაზე უნდა გამოგზავნოს თითო დელეგატი. თუ ორგანიზაციაში ოცზე მეტი წევრია, ყოველ ოც წევრზე იგზავნება თითო დელეგატი. ახალგაზრდათა ორგანიზაციები გზავნიან თითო დელეგატს სათათბირო ხმით.

კონფერენცია გაიხსნება დილის 11 საათზე.

— პეკინის სტუდენტობა მოითხოვს ჩინეთის რუსეთთან დაახლოვებას.

— ზევერინგის მიერ აღკრძალულია ფაბქარხნების კომიტეტთა კომისია, რომელიც გადადის საქსონიიდან ტიურინგენში.

— ახალი ფაშისტური ორგანიზაცია შვეიცარიაში

— რეინის ოლქში სეპარატიული მოძრაობა ძლიერდება

— საბერძნეთში მოჰკლეს იტალიის სამხედრო დელეგაციის წევრები, რის გამო მუსოლინიმ ულტიმატუმი წარუდგინა საბერძნეთის მთავრობას.

გაზეთი
„ტრიბუნა“
ენკენისთვის 1-დან ეღირება:

პროფ. კავშირთა წევრებისათვის [illegible]	3.000.000 მ.
დაწესებულებათა და კერძო პირთათვის	4.000.000 „
ცალკე ნომერი	150.000 „

მოძრაობის განვითარება

გერმანეთში ახალი მთავრობის ნაბიჯებმა მუშათა მოძრაობის ჩაქრობის საქმეში ნაყოფი ვერ გამოიღო. საფაბრიკო-საქარხნო კომიტეტი, რომელიც ხელმძღვანელობდა მუშათა მოძრაობას და რომელიც დაშლილად გამოაცხადეს, თავის მუშაობას არ სწყვეტს. 9 ენკენისთვეს ტიურინგიაში შესდგა საქარხნო კომიტეტების კონგრესი.

სოციალ დემოკრატები, რომელნიც კოალიციაში არიან შტრეზერმანთან და რომლის გვერდით საფინანსო ხასიათის რეცეპტებს სწერს ჰილფერდინგი, წინააღმდეგი არიან მუშათა მთლიანი ფრონტის და უარყოფენ კომპარტიის ჰამბურგის განყოფილების წინადადებას, რომელიც მოითხოვდა მუშათა საერთო საბჭოს დაარსებას.

სოციალ-დემოკრატიულ პარტიის რიგებიდან რევოლიუციონური ნაწილი მუშებისა უკვე გადიან და უერთდებიან კომუნისტურ პარტიას.

კრიზისები და საერთო გართულება თავისი გზით მიმდინარეობს. როგორც დეპეშები გადმოგვცემს ყოველ დღე იკეტება ფაბრიკა-ქარხნები. ერთი კვირის განმავლობაში 100-მდე ქარხანა დაკეტილა. მარკის კურსის დაცემას არა აქვს საზღვარი. დოლარის ოფიციალური კურსი უდრის ბირჟის დაკეტვის შემდეგს 7,800,000 მარკას.

ასეთ პირობებში ჩაყენებული ქვეყანა, რომელსაც თავზედ ადგია იმპერიალისტური საფრანგეთის საოკუპაციო ჯარი და ამ ჯარს ხელთ აქვს ქვეყნის მეურნეობის უმთავრესი ძარღვი,—რურის ოლქი, ვერ შესძლებს გამოსვლას შექმნილი მდგომარეობიდან. ოფიციალური მთავრობის პოლიტიკა, რომელიც სტინესების კარნახის ქვეშ სდგას, რომელსაც სურს მთელი [illegible] მდგომარეობისა გა- [illegible] მელიც საგარეო პოლიტიკაში განაგრძობს პასიური წინააღმდეგობას და საშინაოში ბურჟუაზიულ დიქტატურას ატარებს დემოკრატიული ლოზუნგებით, ვერ დაიხსნის ქვეყანას კატასტროფისაგან.

გერმანეთის მუშათა კლასი იმყოფება დიდ განსაცდელში. მის წინააღმდეგ დარაზმულია, როგორც ნაციონალური ბურჟუაზია, ისე მოკავშირეთა ბურჟუაზიაც და ის წვრილი სახელმწიფონი, რომელნიც შიშობენ გერმანეთში რევოლიუციის მოახლოვებას. გერმანეთის მშრომელი ხალხის ენერგია, თუ მას არ ექნა დიდი მატერიალური და პოლიტიკური დახმარება საერთაშორისო მუშათა კლასის მიერ, სუსტია მოპირდაპირეთა წინააღმდეგ. უმთავრესი რეზერვუარი რევოლიუციონური ძალისა კომინტერნი და პროფინტერნია, რომლებმაც მოწოდებით მიმართეს მთელი მსოფლიოს მუშათა კლასს გერმანეთის მუშებისადმი დახმარებისათვის.

საბჭოთა ქვეყნების მშრომელნი გულგრილობით არ უყურებენ გერმანეთის მუშების აუტანელ მდგომარეობას. ისინი მზად არიან რითაც კი შეიძლება დაეხმარონ დასავლეთის მოძმეებს და გაუადვილონ კაპიტალთან ბრძოლის პირობები.

კარგად ვიცით, რომ ბერლინში წითელი დროშის აღმართვა სიმბოლოა არა მარტო გერმანეთის მშრომელი ხალხის განთავისუფლებისა, არამედ კაპიტალისტური მსოფლიოს მიმართ უდიდესი მახვილის საცემისა. გერმანეთში „ოქტომბრის“ მოახლოვება საწინდარია მსოფლიო რევოლიუციის ძლიერებისა და მუშათა საერთაშორისო მოძრაობის განვითარებისა.

ახლო მომავალი დაგვანახვებს იმ პოლიტიკურ ცვლილებას, რომელსაც ადგილი უნდა ექნეს გერმანეთში შექმნილი მდგომარეობის ნიადაგზე.

რადიო-დეპეშები

„ზაკროსტას“ დეპეშები.

31 აგვისტოდან.

კოპენჰაგენი (დანია). მიუხედავად დევნისა კომუნისტები განაგრძობენ რიკსდაგის საფინანსო კომისიის საიდუმლო ანგარიშის ბეჭდვასა და გავრცელებას დანიის ფინანსისტებისა და სკავენიუსის მოქმედების შესახებ.

კოპენჰაგენი. დანიის პრესა თანაგრძნობით ხვდება ს. ს. რ. კ. წარმომადგენლის ჰეინეს ჩამოსვლას და მოჰყავს მისი საუბარი ამ ორ ქვეყანათა შორის მომავალ სავაჭრო ურთიერთობის შესახებ. ჰეინემ აღნიშნა, რომ მისადმი მხურვალე დახვედრა შემდეგში დაედება საფუძვლად მის მუშაობას.

მოსკოვი. ინგლისურმა დამზღვევმა საზოგადოებებმა პირველად გასწიეს რისკი რუსეთის საზღვრებში და მიიღეს დასაზღვევად ინგლისის ექსპონატები საკავშირო გამოფენაზედ.

რიგა (ლატვია). ს. ს. რ. კ. სრულუფლებიანმა წარმომადგენელმა ლატვიაში არალოვმა გადასცა პრეზიდენტს რწმუნების წერილი. პრეზიდენტმა კმაყოფილებით აღნიშნა ამ ორ სახელმწიფოთა შორის ურთიერთობის გაუმჯობესება. საუბრის დათავებისას პრეზიდენტმა გამოსთქვა მწუხარება, რომ არ შეუძლია მიიღოს მონაწილეობა საკავშირო გამოფენაზედ.

ვენა (ავსტრია). საბერძნეთში მეზღვაურთა გაფიცვების დამთავრების შემდეგ სწარმოებს მასსიური დაპატიმრებანი. საბერძნეთის მინისტრმა გონოტასმა განაცხადა, რომ მთავრობა არ დაუშვებს მუშათა ორგანიზაციებს შორის კომუნისტურ იდეების გავრცელებას. მთავრობის გაძლიერებულმა ტერორმა ხელი შეუშალა ფოსტა-ტელეგრაფის მოსამსახურეთა განზრახულ გაფიცვას.

პეკინი (ჩინეთი). პეკინის სტუდენტთა კავშირი პროტესტს აცხადებს უცხოელთა მოთხოვნილებების წინააღმდეგ ლინჩენის ინციდენტის გამო და მოუწოდებს მცხოვრებთ შექმნან კომიტეტი კარახანის პატივსაცემად. სტუდენტთა კავშირი ამბობს, რომ მთავრობის კამპანიას კომუნისტების წინააღმდეგ და კომიტეტის შექმნის აღკრძალვას მიზნად აქვს გადასდოს შემდეგისათვის საბჭოთა რუსეთის ცნობა. ამავე დროს კი მხოლოდ რუსეთი დაუბრუნებს ჩინეთს მეფის მთავრობის მიერ წართმეულ უფლებებს და მოსთხოვს ინგლისს—ჩინეთისათვის პორტ ვენჩ-ხაი-ვეის დაბრუნებას.

მუშათა მოძრაობა

რომი (იტალია). ტრანში მარმარილოს ფაბრიკაში კვირაზედ მეტია გრძელდება მუშათა გაფიცვა. მუშები არ სთანხმდებიან ხელფასის შემცირებაზე. ყველა გაფიცული ჩაწერილია ფაშისტების პროფკავშირებში.

ვენა. (ავსტრო-ჰუნგრეთი). ბოლგარეთში სოციალ-დემოკრატიის ბელადნი კვლავინდებურად უარყოფითად უყურებენ კომპარტიის წინადადებას მთლიანი ფრონტის შექმნის შესახებ. მიუხედავად ამისა ზოგიერთ ადგილებში სოციალ-დემოკრატებს ემჩნევათ კომუნისტებთან საერთო ენის გამონახვის სურვილი. სოციალ-დემოკრატიული გაზეთი „ეპოქა“ მთავრობის მხრივ გაძლიერებულ ტერორის გამო საჭიროდ ხედავს სოციალ-დემოკრატებმა უარი სთქვან ბურჟუაზიასთან კოალიციაზედ და გამოვიდნენ მთავრობიდან.

ბერლინი. [illegible] ლილი სრულიად გერმანიის ფაბრიკა-ქარხნების კომიტეტების კომისია გადადის ტიურინგენში. კომუნისტურ გაზეთ „ნეიე-ცეიტუნგის“ ცნობით კომისია არ ფიქრობს მოქმედების შეწყვეტას, რადგანაც უკანასკნელმა ბრძოლამ იგი დაარწმუნა, რომ ფაბრიკა-ქარხნების კომიტეტები ერთად-ერთი ორგანიზაციაა, რომელსაც შეუძლია შექმნას მთლიანი პროლეტარული ფრონტი,

ბერლინი. გოტის პროფკავშირების ხელმძღვანელმა ორგანიზაციამ „კარტელ“-მა დაადგინა მონაწილეობა მიიღოს ტიურინგის ფაბრიკა ქარხნების კომიტეტების კონგრესზედ, რომელიც შესდგება 9 ენკენისთვეს.

ბერლინი ჰამბურგის სენატის სოციალ-დემოკრატიულმა ფრაქციამ უარყო გერმანიის კომპარტიის ჰამბურგის განყოფილების წინადადება პოლიტიკის გამტარებელ საერთო მუშათა საბჭოს, შექმნის შესახებ, ფრაქციის უარის თქმა ეწინააღმდეგება ჰამბურგის სოციალ-დემოკრატ მუშათა უმრავლესობის სურვილს.

ვენა. ბოლგარეთის მეფემ გამოსცა დეკრეტი ეროვნულ კრების დათხოვნის შესახებ. ახალი არჩევნები შესდგება ნოემბრის ნახევარში.

პრაგა. როგორც გამოირკვა დასკალოვის მკვლელი—ნიკოლოვი ყოფილა ბოლგარეთის ფაშისტურ ორგანიზაციის „კუბრატ“-ის წევრი. ეს ორგანიზაცია მიზნად ისახავს ნაციონალისტურ ბოლგარეთის მოწინააღმდეგეთა მუსვრას. ორგანიზაციას საზღვარ გარედ მთავარი ბაზა ჰქონია ბუდაპეშტში, სადაც იგი დახმარებას იღებს ხორტის მთავრობისაგან. ნიკოლოვს კავშირი ჰქონდა რუსის გენერალ ნაიდენოვის შვილთან, რომელიც ხელმძღვანელობდა პროპაგანდას ცანკოვის მთავრობის სასარგებლოდ. პრაგაში ფული და რევოლვერი მან მიიღო ბოლგარეთის წარმომადგენლის საშუალებით.

ვენა შვეიცარიაში გაჩნდა ახალი ფაშისტური ორგანიზაცია, „ჯვრის ქვეყანა“, რომელიც მიზნად ისახავს მემარცხენე პარტიებთან ბრძოლას. კათოლიკური კონსერვატიული პარტია „ფატერლანდი“ც კი წინააღმდეგია ამ ახალი ორგანიზაციისა და აცხადებს, რომ იგი მხოლოდ ამწვავებს მწარმოებელთა და მუშათა შორის ბრძოლას და აძლიერებს შოვინიზმს და რეაქციას.

[illegible] (საფრანგეთი) [illegible] ინგლისის ჯარმა დაიწყო კონსტანტინოპოლის მიდამოების ევაკუაცია.

ლონდონი მაკ-კენმა უარი სთქვა ხაზინის კანცლერის თანამდებობაზედ ავადმყოფობის მიზეზით. მის ადგილზედ დაინიშნა ნევილ ჩემბერლენი. ჯანმრთელობის მინისტრის ადგილს დაიჭერს „შეურიგებელთა“ ფრაქციის წევრი ჯონსონხიქსი.

ნიუ-იორკი. (ამერიკა). ამერიკის ფაშისტები განაგრძობენ ურიგობას. ვაშინგტონში 2.000 კაცი შეიცადა ხელი შეეშალა „კუ-კლუკს-კლანელების“ მიტინგისათვის. ქალ. მექსიკაში ნიღაბ ჩამოფარებულ პირთ 4 საათის განმავლობაში დატყვევებული ყავდათ „ექსცელსიორი“-ს რედაქტორი, რომელსაც სთხოვდნენ მოეთავსებინა წერილი იმის შესახებ, რომ „კუ-კლუკს-კლან“-ის ორგანიზაციის მიზანი არის დახმარება აღმოუჩინოს მართლმსაჯულებას.

ახალი ამბები

— **დამალული რადიოაპარატი.** ბათუმში ქალაქის მილიციის უფროსის თანაშემწემ, ამხ. წულუკიძემ, ერთ ძველი ქარხნის ფარდულში აღმოაჩინა რადიო სადგურის აპარატი ყოველ გვარი მოწყობილობით. აქვე აღმოაჩინეს დიდი თანხა ნიკოლოზის კერენსკის და დონის ფულისა და ვერცხლის ფულიც. ამ საქმისთვის დატუსაღებულია ორი კაცი.

— **სიმინდის გაგზავნა.** სახალხო კომისართა საბჭომ ნება დართო აჭარის მცხოვრებლებს გაიტანონ 50,000 ფუთი სიმინდი საზღვარ გარედ. სიმინდს გაიტანს არა კოოპერატივები, როგორ განზრახული იყო არამედ მთავრობის ორგანოები.

— ტფილისის ტრამვაის სამმართველომ მიმართა თხოვნით ამ. კავკ. საგ. ვაჭ. რათა შეკვეთილი იქმნეს საზღვარ გარეთ ტრამვაისათვის უსაჭიროესი შემდეგი საგნები 100,000 ფუთი „რელსი“ 300 ფუთი „ბანდაჟი“. 300 ფუთი „რესსორის“ ფოლადი. ამის გამო ამ. კავკ. საგ. ვაჭ. მიმართა შეკითხვით ს. მ. უ. ს. იმ შემთხვევისთვის თუ თხოვნა არ იქნება დაკმაყოფილებული, ტრამვაის სამმართველო შეუკვეთს ხსენებული საგნებს საზღვარგარეთის ქარხნებს.

— ამ. კავკ. საგ. ვაჭ. კომ. დაადგინა: მოაწყოს ამ. კავკასიის ნედლი მასალის უტილიზაციის საზოგადოება კერძო კაპიტალის გარეშე. ძირითადი კაპიტალი 12,000 ჩერვონეცი. წესდება ამ საზოგადოებისა გადაეცა განსაკუთრებულ კომისიას გასარჩევად. ამ საზოგადოებაში მონაწილეობს საგ. ვაჭრობის სახ. კომ. თავის კაპიტალით 1,000 ჩერვონეცით.

— **გადასახადი პურის გადატანაზედ.** ამ.-კავკასიის საგარ. ვაჭრ. კომ. მიიღო დადგენილება საზღვარ გარეთ პურის გატანაზედ გადასახადის შემოღებისათვის პროექტი გაეგზავნა დასამტკიცებლად ამ. კავ. სახალხო კომისართა საბჭოს.

— **ყოფილი მენშევიკების კონფერენცია** დასრულდა 30 აგვისტოს.

— **ახალი სახელმძღვანელოები.** სახელმწიფო გამომცემლობამ გამოსცა შემდეგი ახალი სახელმძღვანელოები: 1) მარქსიზმის საფუძველი: სამუშაო ქირა, ფასი და მოგება. კ. მარქსი. 2) მარქსი და ენგელსის წერილები თეორია და პოლიტიკა. 3). მარქსის და ენგელსის მიწერ მოწერა. 4). და რვეულები პრაქტიკული მეცნიერებისათვის ბუნების მეტყ ელებაში.

— **შრომის ბირჟაში.** აღრიცხვაზე გამოცხადდა 418 უმუშევარი, გაიგზავნა სამუშავოზე 69 უმუშევარი ახლად ჩაეწერა 10 უმუშევარი.

— **აღმოსავლეთ საქარ. ოლქის სასამართლოთავმჯდომარის მოადგილეები.** აღმოსავლეთ საქ. ოლქის სასამართლოს თავმჯდომარის მოადგილეებად დანიშნული არიან შემდეგი ამხანაგები: ან. აბმეტელი და ვ. წივწივაძე.

— **სეზონის მუშების დათხოვნის შესახებ.** ა—კ. შრ. სახ. კომისარიატმა გამოსცა დადგენილება, რომლის ძალითაც სეზონის გათავებამდე დათხოვნის დროს უნდა მიეცეს ორი კვირის დახმარება.

— **სახალხო მსაჯულთა სიები.** სრ. საქ. ცენტ. აღმ. კომიტ. პრეზიდიუმმა მიიღო იუსტიციის სახ. კომისარიატის მიერ წარმოდგენილი სახალხო მსაჯულთა სიები 1923 წლიდან.

— **სასჯელის შემცირება.** სრ. საქ. ცენტ. აღ. კომ. პრეზიდიუმმა პატიმარ ალი მამადა ნამაზ-

ოლლის თხოვნა დანარჩენი სასჯელის მოხდის შესახებ დააკმაყოფილა.

— **შუამდგომლობა.** საქ. ალმ. კომიტ. პრეზიდიუმმა დააკმაყოფილა უზენაეს სასამართლოს შუამდგომლობა, რომ შეწყნარებულ და გათავისუფლებულ იქნას გასამართლებული კოსტა პეტ. გაგნოშვილი.

— **შვებულების შესახებ.** ა. კ. კომისარიატის დადგენილებით შვებულებაში წასვლის წინ. მუშა მოსამსახურეთ უნდა მიეცეს ავანსათ ხანგრძლივობის მიხედვით წინათვის საშუალო ხელფასის რაოდენობა. საბოლოო ანგარიშის გასწორება უნდა მოხდეს მიმდინარე შვებულების თვის საქონლის მანათის უკანასკნელ კურსით.

— **ადგილიდგან დათხოვნის დროს.** განხილულ მიზეზთა მიხედვით დაქირავებულებს სამსახურიდგან დათხოვნისას არ ეძლევათ დახმარება. სამაგიეროთ ის გაფრთხილებული უნდა იქნეს ორი კვირით ადრე. ამ ხნის განმავლობაში უფლება აქვს გააცნოს დრო შრომის ბირჟაში რეგისტრაციისთვის.

— **დაპატიმრება.** მე-4-ე სამილიციო ნაწილში კაჟილოტის სახლის სარდაფში შეპყრობილი აქნა იოსებ მარალაშვილი რომელსაც აღმოაჩნდა „ნაგანის" სისტემის რევოლვერი.

— **ქურდობა**, მე 11-ე სამილიციო ნაწილში, ვლადიმერის ქუჩ. № 10, ბოროტ-მოქმედების მიერ გაქურდული იქნა მოქ. ალექსანდრე ფირანიშვილის ბინა, საიდანაც წაღებულია 100 მილიონი მანეთის ღირებულება.

— **ვალიუტის კურსი.**

30 აგვისტო.

ჩერვონეცი		44,250,000 მ.
სტერლინგი	ეფექ.	44,400,000 „
	ჩეკი.	42,500,000 „
დოლარი	ეფექ.	9,300,000 „
	ჩეკი.	8,650,000 „
ლირა		6,150,000 „
საბჭოთა ფული		19,500 „

ყოფილ მენშევიკთა სრულიად საქართ. პირველი საჯარო ყრილობა

მეექვსე სხდომა.

(29 აგვისტო, საღამო.)

კრება იხსნება სრულ 6 საათზე. თავმჯდომარეობს ამხ. ვასო სიხარულიძე.

თავმჯდომარე. კრებას გახსნილაც ვაცხადებ. ეროვნულ საკითხის გარშემო კამათისათვის სიტყვა ეძლევა ამხ. თედოშვილს.

თედოშვილი. (ლაპარაკობს რუსულად. დელეგატები მოითხოვენ ქართულად ილაპარაკოს. ხმები: ქართული ენა იცის, ეროვნულ საკითხის შესახებ ქართულად ილაპარაკოს. ხმაურობა. თავმჯდომარე ზარს რეკავს და ამშვიდებს დელეგატებს. ხმები: ოსურად ილაპარაკოს და მისი სიტყვა ქართულად გადათარგმნილი გაზეთში დაიბეჭდება ჩვენს წასაკითხავად).—ამხანაგებო, თქვენ არ მაძლევთ საშუალების ვილაპარაკო იმ ენაზე, რომელზედაც უფრო მეხერხება. ეს არის შოვინიზმი, პროტესტს ვაცხადებ ამისთვის და მივდივარ (ხმაურობა, ხმები: ჩვენ შოვინისტებს დიდი ხანია დაუსვით ჯვარი. ხმაურობა. ზარის წკარუნი).

თავმჯდომარე:—ამხანაგმა იხმარა დაუშვებელი სიტყვა, მას პრეზიდიუმმა შენიშვნა მისცა. დაწყნარდით ამხანაგებო.

დელეგატები მოითხოვენ სიტყვა უკან წაიღოს.

გამოდის კვლავ თედოშვილი და ლაპარაკობს ქართულად.

თედოშვილი. ამხანაგებო, ოსურად, რომ მელაპარაკა, ეშმაკებისათვის ხომ არ ვილაპარაკებდი (ხმა: რუსულად რომ ლაპარაკობ ეშმაკებს არ ელაპარაკები?) ამხანაგებო ბოდიშს ვიხდი და უკან მიმაქვს სიტყვა. შოვინიზმი არ უნდა მეთქვა, მაპატიეთ. (ტაში). შემდეგ იგი ლაპარაკობს, თუ როგორ შოვინისტურ პოლიტიკას აწარმოებდა წარსული მთავრობა საქართველოში, გაიხსენა როგორ სწმენდნენ ტფილისს არა სასურველ ელემენტებისაგან და მხოლოდ საბჭოთა სისტემამ მოაგვარა ეროვნული საკითხი საქართველოში და საბჭოთა ფედერაციაში სასურველად.

სიტყვა ეძლევა დელეგატ ბუაძეს, რომელიც აღნიშნავს, რომ საბჭოთა სისტემა კარგად სწყვეტს ეროვნულ საკითხს. ჩვენ ვართ დამოუკიდებელნი პოლიტიკურად, ხოლო დამოკიდებული სოციალისტურად რევოლიუციონურ რუსეთთან. ჩვენ რომ თავის დროზე აქ მოვსულიყავით უფრო სასურველად დამთავრდებოდა საქმე, უწინ გაურბოდით მუშაობას და ამან ზიანი მიაყენა ეროვნულ კულტურულ აღორძინების ზრდას. გაუმარჯოს კომინტერნს ამ დიდ რევოლიუციონურ შტაბს, რომელსაც დაუსახავს მიზნად სოციალიზმის დამყარება და წვრილ ერების განთავისუფლება! (ტაში).

მაისურაძე ივანე. ეროვნული საკითხი სერიოზული საკითხია. რკინის გზაზე ქართული ენა მოუწესრიგებელია და ამაში დანაშაული მიუძღვის ხელისუფლებას. 14 თვე ციხეში ვიჯექი და თვით ქართველ გამომძიებლების მიერ დაკითხვის დროს იდევნებოდა ქართული ენა და რუსულად გვაიძულებდენ ჩვენების ჩამორთმევას, რაც მუშებს არ გვეხერხებოდა.

რკინის გზაზე მოხდა ერთი შემთხვევა, როცა სადგურის უფროსმა გადასცა გასამგზავრებელი ფურცელი მემანქანეს, ეროვნებით რუსს, მატარებლის გასამგზავრებლად დანიშნულისამებრ, მემანქანემ უარი განაცხადა ფურცლის მიღებაზე, ქართულად არის დაწერილიო. ამაზე ატყდა აურ ზაური, ჩაერია „ჩეკა", მილიცია და მატარებელმა კარგა ხნით დაიგვიანა. ეს ხდება აქ ტფილისში, ცენტრში. საჭიროა მეტი პატივისცემა ერის უფლებების და ეროვნულ საკითხის მიმართ.

შემდეგ გამოდის კ. **შენგელია** და მოითხოვს გაერთიანების საქმეს, რომელიც აქ ხდება მუშებს შორის, ნუ შეაფერხებენ ეროვნულ საკითხის ფრიად გაჭიანურების გამო, ვინაიდან ეს საკითხი მიღებულია სათანადოთ მე-12 ყრილობაზე და არაა საჭირო მიზეზის გამონახვა.

დელეგატი **ტალახაძე**, ხაშურის მუშა ულოცავს და მოითხოვს სწორად დასვან ეროვნული საკითხი.

დელეგატი **მიკირტუმოვი.** მსურდა მელაპარაკა სომხურად, მაგრამ ეს გამოიწვევს უთანხმოებას (ხმები: გთხოვთ, ილაპარაკეთ). ჩვენ თავს ინტერნაციონალად ვთვლით, მაგრამ ეს არ ხდება ნამდვილად, ვინაიდან ნაციონალური შუღლი ჩვენში არის გამწვავებული და ამით ხელი შეუწყო ნაწილობრივად ჩვენმა წარსულმა პოლიტიკამ. 1905 წ., როცა დამთავრებული იყო სომეხ-თათრებს შორის ხოცვა, ერთმა ინტელიგენტმა მუსულმანმა სთქვა, რომ ეს შუღლი რამდენიმე 10 წლიწადს დარჩებაო. ეს ასეც მოხდა. საბჭოთა ხელისუფლება არ უწყობს ხელს ეროვნულ შუღლის გამწვავებას და მშვიდობიანობას ამყარებს.

მე-3 ინტერნაციონალი და საბჭოთა ხელისუფლება სოლიდარობის გამომხატველია.

თავმჯდომარე. ჩაწერილია 42 კაცი, ამიტომ არის წინადადება შესწყდეს ჩაწერა არის მეორე წინადადება გაგრძელდეს ჩაწერა.

დელეგატი ადგილიდან—გთხოვთ მესამე წინადადებას მოუსმინოთ: ვინაიდან მე 12 ყრილობის დადგენილებანი ეროვნულ საკითხში გატარებულ იქნება სავსებით. ამიტომ არაა საჭირო ამის შესახებ ლაპარაკი და კამათი, მთელი სია მოიხსნას.

კენჭის ყრის დროს გამოირკვა კამათის გაგრძელება ხმის დიდი უმრავლესობის გამო.

ინასარიძე ახასიათებს დიდ ოქტომბრის მნიშვნელობას მსოფლიოს რევოლიუციონურ მოძრაობაში და 12 ყრილობის შედეგს—ეროვნულ საკითხის მოსაწესრიგებლად, რომელნიც ერის ტკივილებს მოაშუშებს.

დელეგატი პროკოფი კილურაძე—ვისაც არ სურს ლაპარაკი, იმას შეუძლია არ მოისმინოს ეროვნულ საკითხის დიად მნიშვნელობაზე. თავმჯდომარე კალანდაძემ სთქვა რუსის ჯარის შემოსვლის დროს საქართველოში, რომ ეს უცხო ჯარი სასწრაფოდ გავა საქართველოდან და საქართველო დამოუკიდებელი იქნებაო. მაგრამ ეს არ ხდება. ჩვენ გურიიდან წარმოგზავნილი ვართ მხოლოდ 1500 კაციდან, მაშინ როდესაც 1920 წელს გურიაში პარტიის წევრი ითვლებოდა 7.000 კაცი და სიიდან ამოიღო ფარნიევმა ციფრები რომ მენშევიკებს არაფერი დარჩათო არ ვიცი, ვუსურვებ საქართველოს გამარჯვებას. (ტაში).

დელეგატი გუბელიძე—მე ამხანაგებო 22 წელიწადია პარტიაში ვარ, როგორც უბრალო მუშა მისთ უბრალო ჯარის კაცი. მე მწყინს, რომ ამხანაგმა კომუნისტებმა გადააჭარბეს ხელისუფლების ქებაში. ჩვენ, ამხანაგებო გაბრუნდებული გზა უნდა გამოვასწოროთ. აქ ამხანაგებო მუნჯურ პოლიტიკას აწარმოებენ და ეს გასაგებია, მენშევიკურმა მთავრობამ შესძლო და მოახერხა სახელმწიფოს აღმშენებლობის დაწყება, როდესაც რუსეთში ყველაფერი ინგრეოდა და ნუ თუ სოციალიზმი ის არის რომ მზად აშენებული სახელმწიფო დაანგრიო და ხოცვა ჟლეტა გაახშირო. ჩვენ ვართ ერთგული დამცველნი წითელ საქმის რევოლიუციის, აღმშენებლობის. ჩვენმა ამხანაგებმა თავი მოიკატუნეს ფილიპეს წინაშე, რატომ მე კარგათ მიცნობს შაშუ ლევავა თუ რამდენი მიმუშავია როგორც ძველს მუშას და ვამბობ, რომ საბჭოთა ხელისუფლების ძველი გამოცდილი მუშები უფრო იჩაგრებიან, ვიდრე ძველი ნიკოლოზის ბოქაულები, მაგ. ფოთში არის ვინმე ხაბურზანია, რომელსაც დიდი ალაგი უ[illegible]რავს და [illegible]ტონებო, მაშინ როდესაც მე მუშა ვარ და მუშათა და გლეხთ [illegible] ჰქონდეთ უფლება. წითელი ჯარი უნდა გა[illegible]ნილ იქმნას ჩვენგან, [illegible] კარგი მებრძოლი ჰგონია, სამწუხაროთ შორს ვ[illegible]ვი, თორემ მათ აქამდე არ მივიყვანდი და არ [illegible]ვანებებდი საქმეს. ქართველი ერი სრულ უფლებ[illegible]ნი წევრი უნდა იყოს. ფილიპე მახარაძეზე კომ[illegible]სტობას რომ იჩენენ ამხანაგები, არაა მოსაწ[illegible]. გთხოვთ პატივი სცეთ სოც.-დემოკრატიის ბელა[illegible] ხსოვნას რომელიც კომუნისტი იყო და სოც.-დე[illegible]კრატიც (ხმები: ს. ჯიბლაძესი) (ისმის სამგლო[illegible]რო ჰიმნი, ყრილობა და საზოგადოება ფეხზე სდ[illegible]ბა), ამხანაგებო, უნდა მოგვეცეს საშუალება და [illegible]ვიკრიბოთ 12 საათზე მის საპატივსაცემოდ ს[illegible]ლავზე. დაუყოვნებლივ უნდა იქმნეს საქ. ჯარი [illegible]ქმნილი. გაუმარჯოს შეგნებულად გადადგმულ ბიჯს მუშათა პროლეტარიატის მიერ (ტაში).

შემდეგ ლაპარაკობენ ხუბუტია ილია, ს. [illegible]ნიძე, ესებუა და ცინცაძე, რომელიც ამბობს, [illegible] იგი რევოლიუციონურ წრეში აღზრდილი, ფანა[illegible]კოსი არ არის, მაგრამ საქართველოს დამოუკი[illegible]ბლობა დასაშვები იყო, როცა იშლებოდა რუს[illegible] და მეორეს მხრივ ბრესტის ხელშეკრულება [illegible] ჩვენს შორის შეთანხმება მოხდება მაშინ, როდ[illegible] ამოიწურება უთანხმოების მიზეზი: ესა 1) წით[illegible] ჯარის გაყვანა საქართველოდან, 2) პრესის თ[illegible]სუფლება და 3) პოლიტიკურ პატიმრების შეს[illegible]ზომების მიღება. (ხმები: ეს არის მენშევიკების [დე]კლარაცია) ჩვენ უსურვებთ ეროვნულ საკითხში მარჯვებას ამ ყრილობას.

ამის შემდეგ წინადადებაა—შესწყდეს კა[illegible] და 152 ხმით ეს საკითხი გავიდა.

არჩილ რუხაძე შეკითხვებს პასუხს აძლევ[illegible]

ყრილობა აძლევს 5 წუთს დელეგატს ბ[illegible]შვილს სიტყვისთვის.

აქ მოგვიყვანა ჩვენ ფილიპე მახარაძემ,—[illegible]ბობს ორატორი,—რომელიც ქართველი ერის [illegible]მოუკიდებლობისთვის იბრძვის და ვსთხოვთ ფ[illegible]პეს იდვას თავზე ამ ეროვნულ საკითხის მოგვა[illegible] (ტაში. მუსიკა).

ფ. მახარაძე ლაპარაკობს, რომ მთელი რ[illegible]ლიუციონური მუშაობის, მისი მებრძოლი რი[illegible] დამცველი ეს კომინტერნია და კომუნისტური [illegible]ტია, რომელმაც ეროვნული საკითხი მე-XII [illegible]ლობაზე რადიკალურად დასვა.

სამანდატო კომისიის წევრი კაიტაჯიან[illegible]ნობს ყრილობას სამანდატო კომისიის მუშ[illegible] შესახებ, საიდანაც ირკვევა, რომ ყრილობაზე [illegible]მოდგენილია 222 დელეგატი საქართველოს სხ[illegible] სხვა რაიონიდან და ამორჩეულია 11,235 [illegible] მიერ, შემადგენლობით 191 ქართველია, 13 ს[illegible] 7 ოსი, 1 ბერძენი, დანარჩენი სხ. ეროვნების.

ამის შემდეგ სხდომა დახურულად ცხად[illegible]

მე 7 სხდომა აგვისტოს 30-ს.

სხდომა იწყება დილის 11 საათზე. თავმ[illegible]მარეობს ამხ **ვ. სიხარულიძე.**

სიტყვა ეძლევა ამხ. ალ. ფარნიევს, რომ[illegible] აკეთებს მოხსენებას „საბჭოთა აღმშენებლობ[illegible] სახებ". იგი უარყოფს ძველ გზას, დემოკრატ[illegible] სოციალიზმისკენ სიარულს და ფიქრობს, რომ [illegible]

ნაციონალური მოძრაობის მიმოხილვა ჩინეთში

მისი წარსული და მომავალი.

რა მოგვცა 1911 წლის რევოლიუციამ.

თორმეტი წლის წინად ჩინეთის რევოლიუციამ ჩამოაგდო უცხოელთა ბატონობა და გამოაცხადა რესპუბლიკა.

საიდუმლო სარევოლიუციო ჯგუფებმა თან და თანობით დაამსხვრიეს მანჯუს დინასტიის ბატონობა, რომელსაც მეტი არ შეეძლო გამაგრება მას შემდეგ, რაც ჩინეთის საზოგადოების ფეოდალური ელემენტები შეერთდენ ერთ მეთაურის გარშემო იატაკს ქვეშ მუშაობით მის საწინაალმდეგოთ ბრძოლისთვის. ეს ფეოდალური ელემენტები ფაქტიურად გახდნენ მეთაურებად ეგრედ წოდებულ ჩინეთის რევოლიუციის ნანკინის კომპრომისის შემდეგ.

როდესაც იუან-ში-კაიმ ჩაიგდო ხელში ძალაუფლება, სრულიად თვალსაჩინო გახდა, რომ ჩინეთის ცხოვრებაში არავითარი არსებითი ცვლილება არ მომხდარა, რადგანაც ბატონობა მხარეში გადავიდა მანჯურების ფეოდალების ხელიდან ჩინეთის საზოგადოების ფეოდალური ნაწილების ხელში.

რადიკალურმა ინტელიგენციამ, რომელიც იყო ჩინეთის რევოლიუციის მამოძრავებელი ძალა და რომელიც ბურჟუაზიული ტენდენციებით ხასიათდებოდა, ვერავითარი ახალის შეტანა რევოლიუციით ვერ მოახერხა ჩინეთის ცხოვრებაში.

რევოლიუციონური მოძრაობა ჩინეთში ყოველთვის ატარებდა კონსპირატიულ ხასიათს.

რევოლიუციონური იდეების მატარებლები და პოლიტიკური წინამძღოლები არასოდეს არ აწარმოებდნენ ფართე პროგრამას.

ისინი აწყობდნენ მხოლოდ სამხედრო ჯგუფების ორგანიზაციებს, რევოლიუციის გასამაგრებლად, რომლის მოსამზადებლად ფინანსიურ დახმარებას ღებულობდნენ ჩინეთის საზღვარგარეთელი ემიგრანტებიდან.

როგორი იყო ეკონომიური შედეგი ამ რევოლიუციის?

ჩვენ არ ვხედავთ აგრარულ პირობებში არავითარ არსებითი ცვლილებას, არც მიმოსვლის სწრაფ განვითარებას, არც ჩინეთის ბურჟუაზიის ძლიერების კონცეტრაციას, რომელიც ამაგრებდა რევოლიუციონურ მოძრაობას თანამედროვე წარმოების განვითარებით.

მხოლოდ უკანასკნელ ხანაში მსოფლიო ომის გავლენის გამო ჩინეთში იწყო განვითარება თანამედროვე წარმოებამ.

პოლიტიკურის მხრივ კი მანჯურიის დინასტიის ჩამოგდებას არ მოყოლია ძლიერი ჩინეთის სახელმწიფოს შექმნა.

პირიქით, სანამ ბატონობა ქვეყანაში იყო იუან-ში-კაის ხელში, მას შეეძლო უცხოელ იმპერიალისტების საშუალებით მოესპო მოწინააღმდეგენი.

იუან-ში-კაი მიუხედავად იმისა, რომ ჩინეთის ფეოდალური კლასის წარმომადგენელი იყო, ამ მხარის ბურჟუაზიის დიდი პატივისცემით სარგებლობდა.

რევოლიუციას არ შეუქმნია თავისუფალი ჩინეთის რესპუბლიკა.

ის არც კი შეხებია ამ მხარის მოსახლეობის ძირითად ნაწილებს.

ჩინეთის რევოლიუცია შეიძლება შევადაროთ 1918 წლის გერმანიის რევოლიუციას.

იქ, როგორც ჩინეთში, ბატონობა რევოლიუციის შემდეგ რჩება იმავე კლასის ხელში, რომელსაც რევოლიუციამდე ეპყრა.

იქაც რევოლიუცია არ იყო ახალი ძალების წყარო, რომელიც შესძლებდა მედგარ ბრძოლას უცხოელ იმპერიალისტების წინააღმდეგ.

ამ მხარის მდგომარეობა მისივე ფეოდალების ბატონობის დროს უფრო საბრალო იყო, ვიდრე მანჯურების ბატონობის დროს.

დიქტატორი იუან-ში-კაის სიკვდილის შემდეგ შინაური ომი ერთი წუთითაც არ შეწყვეტილა.

მილიტარისტებისათვის, რომლებიც მოქმედებდენ უცხოელ იმპერიალისტებთან შეერთებით აუცილებელი იყო ხანგამოშვებით საბაბი (უცხოელებს მოტაცების და დატყვევების სახით) თავის ძალაუფლების გასაძლიერებლად.

ამნაირად იმათ შექმნეს ბანდიტთა ჯგუფები, რომლებმაც დაასრულეს თვით მილიტარისტების ნგრევითი მუშაობა.

მაგრამ არ შეიძლება ითქვას, რომ უცხო სახელმწიფოთა ზიზღის ზრდას ჩინელი ხალხის მიმართ, განევითარებიოს ნაციონალური შეგნება ჩინეთში.

მართალია, ხან გამოშვებით აქ ვხედავთ ეროვნულ გრძნობათა აფეთქებას.

ასე იყო, მაგ. ვერსალის მოლაპარაკების დროს, როდესაც ჩინეთი ხელ მეორედ იქმნა მოტყუებული მოკავშირეების მიერ, რომლებმაც ჩაითრიეს მსოფლიო ომში.

მაგრამ ასეთი აფეთქებანი იყო ძლიერ ხანმოკლე და არა საკმარისი მხარის დამოუკიდებლობისათვის მებრძოლ ორგანიზაციის შესაქმნელად.

და თუ ჩვენ დღეს ვხედავთ კამპანიას იაპონიასთან ცხობილი სამარცხვინო ხელშეკრულების დასარღვევად, რომელიც წარმოადგენს ერთ უსაძაგლეს ნაყოფს იუან-ში-კაის პერიოდისა, ჩვენ უნდა ალვიაროთ, რომ ეს წრეც არ არის ეროვნული გრძნობების და შეგნების გამომხატველი.

დღეს კი იაპონიის მოწინააღმდეგე წრეს ემჩნევა ინგლის-ამერიკის იმპერიალიზმის გავლენა.

ეს ემჩნევა მაგ. იმაშიაც, რომ დიდი დემონსტრაცია შანხაიში სწყვეტს მიმართოს მოწოდებით ყველა უცხოელ სახელმწიფოს იაპონიის საწინააღმდეგოთ.

და თვით ამავ კამპანიის დროსაც ჟევინის (?) სტუდენტები, რომლებიც წარმოადგენენ იდეურ ტყვეებს უცხოელ აღზრდისას, უარყოფენ მოთხოვნილებას ჩინეთსა და რუსეთს შორის მჭიდრო კავშირის შესახებ,—ერთად ერთ საშუალებას უცხოელთა ბატონობისაგან ჩინეთის დასაცავად.

ეროვნული შეგნება ჩინეთში აუცილებლად სუსტად არის განვითარებული.

ჩინეთის ხალხი ვერას გზით ვერ გაძლიერდება მანამ, სანამ ხალხის ფართე მასსები ვერ შეიგნებენ თავის მდგომარეობას პოლიტიკური აღზრდის და აგიტაციის საშუალებით.

მაგრამ ჩინეთის ბურჟუაზია არ აწარმოებს არავითარ ბრძოლას ჩინეთის დახავსებულ ფეოდალურ წესწყობილების და მილიტარისტთა საწინააღმდეგოთ ბურჟუაზია ჩინეთში დღემდე სავაჭრო ფინანსიურია, ნაწილობრივ მხოლოთ უკანასკნელ წლეებში მან დაადგა სამრეწველო კაპიტალიზმის გზას.

ეკონომიურად და იდეოლოგიურად მდიდარი ჩინეთის ბურჟუაზია დაკავშირებულია უცხოელ იმპერიალიზმთან.

ქედის მოხრით უცხოელ ძალის წინაშე ჩინეთის ბურჟუაზია მსხვერპლად სწირავს ახალთაობას, რომლებისგანაც უცხოელთა გავლენის ქვეშ [illegible]დით ქმნიან პსევდო-ჩინელებს.

უცხო იმპერიალისტები ძლიერ ბევრს [illegible]რაკობენ იმაზედ, რომ ჩინეთში აუცილებელია [illegible]მალური პირობები, დემოკრატია, უფლება და [illegible]სიერება.

მაგრამ კონტროლი ჩინეთზე, სანამ შ[illegible]ბენ, მათ ექნებათ ხელში.

რა თქმა უნდა, მათი ბატონობა არ [illegible] ხანგრძლივი.

მაგრამ მათ საშუალება აქვთ წინააღმდ[illegible] გაუწიონ ნაციონალურ შეგნების გაღრმავებას, [illegible]გორც რევოლიუციონური ძალისას ჩინეთში.

ნაციონალური მოძრაობა და აზიის გა[illegible]ხიზლება.

მანჯურების დინასტიის წინააღმდეგ [illegible]ლის პერიოდში ნაციონალური შეგნება ბევრად [illegible]რო ძლიერი იყო, ვიდრე დღეს.

რა თქმა უნდა, თუ ავიღებთ ჩინეთის [illegible] მთლიანად ეს განსხვავება იქნება ფრიად უმნ[illegible]ლო. მაგრამ ეს განსხვავება ძლიერ დიდია, [illegible]საც ვლაპარაკობთ ინტელიგენციასა და საშ[illegible] კლასებზედ.

მთავარ მიზეზად ამისა, როგორც ხშირ[illegible]ბობენ, ითვლება ის გარემოება, რომ პირვე[illegible] ვოლიუციით მანჯურთა დინასტიის ჩამოგ[illegible] დროს, მთავარი მიზანი რევოლიუციონურ ბუ[illegible]ზიისა იქმნა განხორციელებული, რის შემ[illegible] რევოლიუციონერთა აღფრთოვანება შესუსტდ[illegible] ორე მიზეზად კი ითვლება დაღუპვა მრავალ[illegible]ლიტიკური მოღვაწეთა მილიტარისტების [illegible]ალმდეგო ბრძოლაში სხვა და სხვა გამოს[illegible] დრომ რევოლიუციის შემდეგ.

ჩვენ აგრეთვე ხშირად გვესმის ძველი [illegible]გებისაგან, რომ ინტელეგენციის მოზარდი ინდიფერენტულია და უმოქმედო. და ამნაირა[დ] ჩვენ შევადარებთ ჩვენი მხარის მდგომარეობა[ს] კოლონიალურ და ნახევრად კოლონიალურ მდგომარეობას, აშკარად დავინახავთ, რომ ჩ[illegible] ნაციონალური მოძრაობა უეჭველად ძლიერ ჩენილია.

ოთხი მთავარი ძალა, რომელსაც განყენ[illegible] მნიშვნელობა აქვს „აზიის გამოღვიძების" [illegible] სისათვის,—ეს გამოღვიძება კი ნიშნავს აგ[illegible] რევოლიუციას, თანამედროვე წარმოებას და [illegible]

ვოლიუციონური მარქსიზმი და პროლეტარიატის დიქტატურა უფრო მისაღებია დღევანდელ კაპიტალისტურ მეურნეობის დასარღვევად, ვიდრე მეშჩანური მენშევიკური გზა. მენშევიკურ პარტიაში მუდამ იყო ოპოზიცია მუშების მხრივ და ეს მიმართულება ეხლა იღებს თვის ბუნებრივ გამოსავალს. იგი ადარებს მენშევიკური მთავრობის მუშაობას, სახელმწიფოებრივ და სამეურნეო-საზოგადოებრივ მუშაობას საბჭოთა აღმშენებლობასთან და საბჭოთა ხელისუფლებას მისი ნაყოფიერი მუშაობის მაგალითებით უპირატესობას აძლევს, მისი მოხსენების შემდეგ იწყება კამათი, რის შემდეგ სხდომა იხურება.

მე-8 სხდომა, 30 აგვისტო.

საღამოს სხდომა გაიხსნა სრულ 7 საათზე. თავმჯდომარეობს ამხ. ვ. სიხარულიძე, რომელიც ფარნიევის მოხსენების გარშემო კამათს ხსნის, მაგრამ დელეგატების უმრავლესობის სურვილით კამათის გახსნა უარყვეს.

ამხ. **არ. რუხაძე** კითხულობს ყოფ. მენშევიკების პარტიის დეკლარაციას, რომლითაც დაშლილად გამოაცხადა საქართველოს მენშევიკური პარტია, მანდატები ჩამოართვა ემიგრანტ პარტიის უფროსს წევრებს, გააუქმა ცენტრალური კომიტეტი და ყველა მისი ორგანიზაციები.

დეკლარაციის წინააღმდეგ ხმა მისცა სამმა, თავი შეიკავა 10-მა. (ტაში, ინტერნაციონალი).

ე. მახარაძის დასავლეთ საქართველოში გამგზავრების გამო რიგს გარეშე ეძლევა სიტყვა.

ყრილობა ისმენს ეროვნულ საკითხის ირგვლივ თეზისებს და რეზოლიუციას, შემდეგ მიმართვას 2 ინტერნაციონალისადმი, ასლი მესამე ინტერნაციონალს. (ტაში).

თავმჯდომარე. ერთ ვიწრო ჯგუფში დაიბადა აზრი ნოე ჟორდანიასადმი წერილის გაგზავნის. —ჩვენ ფეტიშისტები არა ვართ, მაგრამ პატივისცემა და თანაგრძნობა გვაქვს ძველ ბელადისა და ამხანაგის მიმართ—ამბობს აკ. ჭყონია—და ამ სამუდამო გამოთხოვების სამძიმო დროს ჩვენ გადავცემთ ჩვენს აზრს ნოეს! (ტაში).

ყრილობის წევრები სურვილს აცხადებენ ამ ბარათზე მათი გვარების აღნიშვნის.

არ. რუხაძე კითხულობს მიმართვას საერთაშორისო პროლეტარიატისადმი. (ტაში).

აკ. ჭყონია კითხულობს მიმართვას რუსეთის პროლეტარიატისადმი (ტაში).

ამხ. კვიცარიძე კითხულობს მიმართვას ახალგაზრდა მარქსისტებისადმი. (ტაში, ინტერნაციონალი).

ამ დროს შემოდის სცენაზე იაპონიის კომუნისტური პარტიის აღმასრულებელი კომიტეტის და კომინტერნის წევრი **ამხ. კატაიანი** და გერმანიის ახალგაზრდა კომუნისტური კავშირის წარმომადგენელი **გეპე.**

ყრილობა მათ ოვაციებით ხვდება, ისმის ინტერნაციონალი, მთელი დარბაზი ფეხზე ადგომით და „ვაშას" ძახილით ხვდება ძვირფას სტუმრებს.

ჯარ კატაიანი იაპონურად და შემდეგ გეპე გერმანულად ესალმებიან ყრილობას და უსურვებენ მომავალ გაძორჯვებას პროლეტარიატის მეთაურობით კაპიტალისტურ სახელმწიფოთა ბატონობის დასათრგუნავად. (ტაში, ინტერნაციონალი).

გამოდის ახალგაზრდა მარქსისტი ტრიბუნაზე და საქართველოს გამოფხიზლებულ ახალგაზრდათა სახელით სალამს უძღვნის ძვირფას სტუმრებს. (ტაში, იგი ხელს ართმევს გეპეს ნიშნად ახალგაზდურ კავშირისა).

ამის შემდეგ ამხ. **ჭუმბურიძე** კითხულობს მიმართვას პოლიტიკურ პატიმრების, გადასახლებულთა და არალეგალურად მომუშავე ამხანაგებისადმი, (ტაში).

ყველა მიმართვებს და რეზოლიუციებს ყრილობა ერთხმად იღებს.

ამის შემდეგ **ფარნიევი** მოახსენებს ყრილობას პოლიტიკურ პატიმრების შესახებ. რომელთაც ყრილობას წევრნი მოელაპარაკნენ მათი მდგომარეობის შესახებ, მთავრობას არაფერი არ აქვს საწინააღმდეგო მათი განთავისუფლების, თუ პატიმარნი ყრილობის პლატფორმას გაიზიარებენ.

საქ. კომპარტიის ცეკის სახელით ლაპარაკობს მ. ორახელაშვილი და ულოცავს მომავალ გამარჯვებას პროლეტარიატის დიქტატურის წითელ ქვეშ და იგი აღუთქვამს დახმარებას ყრილობას ყოველ მხრივ.

შემდევ **რთველაძე** კომპარტიის 1 რაიონის მუშათა სახელით ესალმება ამხანაგ მუშებს ერთ მთლიან ოჯახში დაბრუნების გამო და იწვევს ნაძალადევის თეატრში საზეიმო შეხვედრის მიზნით ქალაქის პროლეტარიატთან. იგი იწვევს აგრეთვე სადილათ 4 საათზე ნაძალადევში დელეგატებს.

ყრილობა ავალებს საინიციატივო ბიუროს მისასალმებელი დეპეშების გაგზავნას სადაც ჯერ არს.

ყრილობა ირჩევს საინიციატივო ბიუროში 11 კაცს, ხოლო მომავალ სრულიად რუსეთის მენშევიკთა ყრილობაზე 58 კაცს.

პრეზიდიუმი აცხადებს დელეგატების საყურადღებოთ, რომ მთავრობა გზავნის მოსკოვის სასოფლო-სამეურნეო გამოფენაზე 15 დელეგატს სახელმწიფოს ხარჯზე.

ამის შემდეგ ყრილობა დაშლილად ცხადდება, რის შემდეგ დელეგატებისთვის იმართება კონცერტი—რუსთაველის თეატრში. დელეგატები ღამის 1 საათზე იშლებიან ინტერნაციონალის ხმაზე. (ვრცელ ანგარიშებს შემდეგ დავბეჭდავთ).

პარტიაში

სამშაბათს, სექტემბრის 4, პარტიის მთავარ კლუბში შესდგება ტფ. მე-2, სარაიონო (მე-8 და მე-9 უბნის) ორგანიზაციის წევ. საზ. კრება.

დღის წესრიგი 1) მოხს. ამხ. პარ. ჭანიშვილისა: „პროლეტარიატი და გლეხობა".

2) სამეცადინო წრის დაარსების შესახებ. 3) მიმდინარე საკითხები, წევრთა დასწრება სავალდებულოა. დასწრება შეუძლიანთ თანაგრძნობთაც. დასაწყისი 7 საათზე.

მდივანი: **შ. ქართველიშვილი.**

3 სექტემბრისათვის, საღ. 7 საათზე, მოწვეულია ტფილისის კომიტეტის გაფართოებული სხდომა. რაიკომებს და უჯრედებს ევალებათ თითო-თითო წარმომადგენლის გამოგზავნა.

ტფ. კ—ის მდივანი: **მ. ხეფერთელაძე.**

ტიკურ დამოუკიდებლობას,—ამ ოთხ ძირითად ძალას წარმოადგენს: ეროვნული მოძრაობა, მუსლიმანურ ქვეყნებში, ინდოეთში, ჩინეთში და მეორე მხრით, რუსეთის რევოლიუცია.

მუშათა და გლეხთა აჯანყება რუსეთში და საბჭოთა რესპუბლიკის შექმნა უდიდესი მოვლენის ფაქტად ითვლება მთელი აზიისათვის.

საბჭოთა რუსეთი ითვლება უდიდეს და უსაშინელეს მტრად მსოფლიო იმპერიალიზმისა.

საბჭოთა რუსეთი შეიქმნა ბუნებრივი მოკავშირე ყველა დაჩაგრული ერების; იგივე არის ერთად ერთი მფარველი და დამხმარე ძალა ნაციონალურ მოძრაობისა საერთო მტრის საწინააღმდეგოთ.

ამასთვის დაჩაგრული ერების რევოლიუციონური ბელადები მიისწრაფიან მსოფლიო რევოლიუციის ცენტრის, წითელ მოსკოვისაკენ. თავის მოგზაურობას ისინი ასრულებენ ხშირად ძლიერ საშინელ პირობებშიაც კი.

მაგრამ ისინი მაინც მოდიან და ხედავენ თუ როგორ გამოაფხიზლა რევოლიუციამ ხალხის მასსები, რომლებიც იყვნენ მეფის და კერენსკის რეჟიმის დროს უცხოელ კაპიტალიზმის მონობის საშიშროების წინაშე. რევოლიუციის ბელადები ხედავენ ამას და აღტაცებაში მოდიან.

ისინი ეცნობიან ახალ წესწყობილების ხასიათს ხედავენ წითელი არმიას და მათი უმრავლესობა აშკარად აღიარებს შემდეგს. მხოლოდ ხელიხლ ჩაკიდებული საბჭოთა რუსეთთან, მხოლოდ მჭიდრო კავშირი წითელ რუსეთთან, აი ერთად ერთი გზა ძლიერი ნაციონალური მოძრაობის შესაქმნელად საკუთარ მხარეში.

ტაქტიკური მნიშვნელობა რუსეთზე ორიენტაციისა ყველაზე უფრო აშკარა ხდება ოსმალეთის მაგალითით.

ნაციონალურ მოძრაობის დასაწყისში მდგომარეობა ოსმალეთისა იყო ძლიერ მძიმე.

ოფიციალური მართებლობა იყო კონსტანტინეპოლში—უცხოელ სახელმწიფოთა კონტროლის ქვეშ.

ორტოდოქსალური რელიგიის წარმომადგენელნი რევოლიუციონურ მოძრაობას ოპოზიციაში უდგნენ და იმპერიალისტებთან კი მეგობრულ განწყობილებაში იყვნენ.

ახალი რევოლიუციონური ორგანიზაცია შექმნილი იყო სატახტო ქალაქის მოშორებით რუსეთის საზღვარის ახლოს.

ოსმალეთის ახალგაზრდა ბურჟუაზიას ეშინოდა რუსეთის გავლენის გაზრდის და სცდილობდა დაახლოვებოდა საფრანგეთის იმპერიალისტებს, რომლებიც სცდილობდნენ ოსმალეთის საშუალებით მიეღოთ ინგლისის დახმარება გერმანიის საწინააღმდეგოთ.

მაგრამ რევოლიუციონური მოძრაობის ბელადებმა მიუხედავად ზოგი ბურჟუაზიული ელემენტების წინააღმდეგობისა მიიღეს დახმარება საბჭოთა რუსეთისაგან სხვა და სხვა ფორმით.

და ამნაირად მოხდა ის, რომ აი ახალმა არმიამ, რომელიც შესდგებოდა არა ფანატიკოს-მუსულმანებიდან, არამედ უმთავრესად რევოლიუციონურ გლეხებისაგან, რომლებიც გაყღენთილნი იყვნენ ნაციონალურ გრძნობით შესძლო ძლევამოსილი სვლა ანგორიდან სმირნამდე და სრუტეებამდე, რომელმაც აღადგინა დაცემული ოსმალეთი ევროპის თვალში.

როდესაც ჩვენ ვადარებთ ნაციონალური მოძრაობის შედეგებს ომის შემდეგ ჩვენში და ოსმალეთში, ჩვენ გვაქვს საბუთები ვიგრძნოთ სირცხვილი.

ჩვენ ვიცით, რომ ჩინეთის დიპლომატები ჩვეულებრივად ამაყობენ იმ ფაქტით, რომ ერთა ლიგის სესიაზე თავმჯდომარეობდა ერთი მათგანი და რომ მეორე ჩინეთის დიპლომატს ჰქონდა საშუალება გამხდარიყო წევრი ერთა ლიგის საერთაშორისო სასამართლოსი.

მაგრამ ნიშნავს კი ეს რაიმეს ჩვენი მხარის აღორძინებისათვის?

ნაციონალურმა მოძრაობამ ყველა მუსულმანურ მხარეებში უკანასკნელ წლებში დიდი ნაბიჯი წარსდგა წინ; ინდოეთში რევოლიუციონური ძალები არაჩვეულებრივად იზრდებიან... მაგრამ ჩვენ მხარეში ჩვენდა სამწუხაროდ უნდა აღვიაროთ, რომ ნაციონალური მოძრაობა ძლიერ ცუდ მდგომარეობაშია და ჩვენი ამოცანა დღეს დღეობით ის არის, რომ გავიგოთ ამის მიზეზები. მხოლოდ თვით კრიტიკის გზით შეიძლება მივაღწიოთ ამ საკითხში ძირითად ცვლილებებს.

(შემდეგი იქნება).

ისევ ენის შესახებ.

როდესაც საბჭოთა პრესას კითხულობთ, ყველა პატარა ერებს, ყველა იმ ერს, რომელმაც განიცადა და თავის ზურგზედ გადაიტანა ეროვნული პოლიტიკის სიმახინჯე, ეროვნული დამცირება, დაცინვა და დამდაბლება თვითმპყრობელი რუსეთის მთავრობისგან,—გული ნდობით და მადლობით ევსება საბჭოთა მთავრობისადმი, მაგრამ როდესაც ხედავს, რაც ცხოვრებაში ტარდება, გული გწყდება და გაკვირვებული ეკითხები თავს: რაშია საქმე, მართლა გაუთენდა ჩაგრულ ერს, მართლა მოისპო ეროვნული ჩაგვრა უუფლებობა, თუ ისევ გაგრძელდება?..

მაგრამ მაგონდება კაცობრიობის ბუმბერაზი ლოზუნგები: სოციალიზმი და ფედერალიზმი, სადაც ეს ორი უდიდესი მცნება ბატონობს შეიძლება იქ, მის სხივებ ქვეშ კაცს შესცივდეს და დაიჩაგროს? არა და არა! თუ არის დღეს გაუგებრობა და უნდობლობა—ეს არის შეცდომა და არა სინამდვილე. სწორეთ რომ შეცდომა არის ამ დღეებში გამოცხადებული დებულება ეროვნულ [illegible] შესახებ რკ. გზებზედ. უეჭველი შეცდომაა, ამისთვის რომ უილაჯო „მენშევიკების" დროს [illegible] წად ნახევარი—ორი წელიწადი თითქმის, [illegible] ლო და ფულის ანგარიშებს ვაწარმოებდით ქართულ ენაზედ და მაშინ გვყოფნიდა ქართული სიტყვიერება ამ ანგარიშების შესადგენ-გასაგებათ, დღეს სად წავიდა ეს სიტყვიერება?! არსად არ წასულა და აქვე იყო და არის ქართველ მშრომელ ხალხში და მის მეხსიერებაში. ქართველი მშრომელი გაკვირვებით ჰკითხავს თავს: „როდის იქნება ჩვენი ეროვნული ჩაგვრის ნაშთის მოსპობა და როგორც ჩვენ თვითონ, აგრეთვე ჩვენი ენაც სწორ უფლებიანი, როდის ვიქნებით ამ ბედნიერ ერებთან, რომლებსაც არ განუცდიათ ეროვნული ჩაგვრა წამება?!!

ლ. მანჯავიძე.

მსახიობი სტეფანე ხარაზაშვილი.

ოცდა თხუთმეტი წელიწადი მიმდინარეობს რაც სტეფანე ხარაზაშვილი ემსახურებოდა პროვინციის თეატრებს. (ბათომი, ფოთი, სენაკი და ზუგდიდის მაზრა, სოხუმი და გუდაუთი აფხაზეთში). ის მუდამ ხელმძღვანელი იყო მის მიერ შემდგარი სცენის მოყვარეთა დასისა აფხაზეთში, როგორც საზოგადოებისაგან მიწვეული რეჟისორი.

ზედმეტია იმაზე ლაპარაკი, თუ რა ნარ-ეკლით ფენილი გზაზე უხდებოდა მას ამ გრძელ მანძილზე მუშაობა, უპატრონოთ და უყურადღებოთ მიგდებულ მხარეში. მთელი ჩვენი რჩეული მსახიობები დაგვემოწმება იმაში, რომ როგორ ჩამორჩენილ კუთხეებს შეადგენდა დასავლეთი საქართველო წარსულში; იყო მაგალითები მათი მოგზაურობის დროს უნუგეშო მდგომარეობაში ჩაცვენისა. (მესხიშვილი, გუნია, ნ. ჩხეიძე, შ. დადიანი და სხვანი). ამის გამო შემდეგ არავინ იწუხებდა თავს ამ მხარეში მოგზაურობით; ასეთ კუთხეში, ამ ხალხში მუდამ ტრიალებდა და დღესაც განაგრძობს მუშაობას პატივცემული, დაბალი ხალხის საყვარელი სტ. ხარაზაშვილი.

ეს უანგარო და ჩუმი მუშაკი არა ერთხელ გვინახავს ზურგზე სათეატრო იარაღ აკიდებული ფეხით მავალი სენაკ-ზუგდიდ შუა (41 ვერსი), ზუგდიდ-ოჩამჩირეს შუა (48 ვერსი) და ოჩამჩირე-სოხუმს შუა (51 ვერსი), ხშირად კი 20—25 ვერსის მანძილისა. მის მუშაობის დროს ის იყო რეჟისორი, რეკვიზიტორი, პარიკმახერი, როლების გადამწერი და ჩინებული ორგანიზატორიც.

უადგილო არ იქნება ავღნიშნოთ ისიც, თუ რომელ წელში დაიწყო მან მოღვაწეობა ამ დარგში.

1884 წელს ქ. ბათომში, დროებით კერძო სამსახურში მყოფი, ხარაზაშვილი ეცნობა იმ დროინდელ მოწინავე ქართველ ჯგუფს; შესდება მათ შორის სცენის მოყვარეთა პატარა წრე, რომელსაც რეჟისორობდა ჩვენი მცხოვანი მწერალი დავით კლდიაშვილი (იმ ჟამად სამხედრო სამსახურში მყოფი), ხან კი ხარაზაშვილი; ასე განაგრძობს მუშაობას 1888 წლამდი, უკანასკნელ წელს ურჩევენ მას კერძო სამსახურს თავი გაანებოს და შეუდგეს თეატრს, რისათვის აღუთქვეს მას სრული უზრუნველყოფა. სტეფანე სიამოვნებით ასრულებს მათ წინადადებას და თეატრს გახდის თავის საყვარელ საქმედ, მაგრამ სად არის ბათომში თეატრის შენობა, ამიტომ სადღაც რესტორანებში თუ ფარდულებში უხდება დადგმა პიესებისა. ამ დროს რუსეთიდან ჩამოსულ მსახიობ ტომსკის დასი 18 კაცისაგან აუტანელ მდგომარეობაში ცვინდებიან; თეატრის უქონლობისა გამო სისტემატიურად ვერ მართავენ წარმოდგენას. დასი ვალიანდება.

ტომსკი მოძებნის სტ. ხარაზაშვილს და გაუზიარებს მის უნუგეშო მდგომარეობას. სტეფანეც, ასეთ ბედში მყოფი, უამხანაგდება მას და დაიწყებენ სათეატრო შენობის ძებნას, რაც მალე იქნა აღმოჩენილი ეხლანდელი „რკინის თეატრი", რომელიც ეკუთვნოდა ვილაც ბელგიელ მარშოს. ურიგდებიან მას, იჯარით იღებენ იმ პირობით რომ ეს შენობა გადაკეთდეს თეატრად, მაგრამ ამისათვის ფულის შოვნა შეიქნა საჭირო. ბევრი იტრიალეს იმ დროინდელ ქართველებს და რუსებს შორის, მაგრამ ამაოდ. ამ დროს სტეფანე შეიტყობს ერთ-ერთ სასტუმროს პატრონი, ვილაც ებრაელი, გვარად მანდელი, ფულს პროცენტში სესხად იძლევა. მიმართეს მას და საჭირო თანხას ამ საქმისათვის ართმევს. ამ საშუალებით გადააკეთებენ შენობას თეატრად, იმ დროინდელ გემოვნებაზე მოწყობილს; სახელად უწოდებენ „Железный театр"-ს.

ახალ თეატრში პირველი საღამო გაიმართება (რუსულ-ქართული) ამ ორ მსახიობთა ხელმძღვანელობით.

როგორც ვხედავთ პირველი აგურის ჩამყრელი თეატრის დაარსებისა ბათომში არის სტ. ხარაზიშვილი.

1892 წელს არსდება ბათომში დრამატიული წრე, რომელიც შემდეგ ფილიალურ განყოფილებაა წ. კ. გ. საზოგადოებისა. ამ დროიდან უჩნდება ქართულ კულტურას პატრონი. სტეფანეს გადააქვს თავისი მუშაობა ბარცხანაში მობინადრე მუშებში (როგორც ქარხნებთან მდებარე ადგილში) მათ შორის იწყებს პატარა საუბარს თეატრის მნიშვნელობის შესახებ, ამისთვის ქალაქიც დახმარებას უწევს სტეფანეს მუშებისათვის თეატრის დასაქირავებლად თავის სალაროდან 15—15 თუმანს. სტეფანე ურიგებს მუშებს უფასოთ ბილეთებს და ამ საშუალებით იზიდავს მუშებს ქალაქის თეატრში. ამ საქმეში მუშა მოსე ცეროძე და ოთხი სხვანი დიდად თანაუგრძნობდენ და ეხმარებოდენ,

ასეთია მისი შრომა და მუშაობა მუშებთან.

სტეფანეს, ჩვენ ვხედავთ ორჯერ სხვა და სხვა დროს კოტე მესხიშვილთან მიწვეულს ქუთაისის დასში.

1899 წელს ის მიემგზავრება ბაქოში, როგორც მიწვეული სათეატრო სამუშაოდ ადგილობრივ მცხოვრებ ქართველებისაგან. იქ რჩება 1900 წლამდი ამ დროს მოუდის ბათომიდან ქართულ სკოლის გამგე ისიდორე რამიშვილისაგან ბარათი, რომ დაუყოვნებლივ ჩამოვიდეს ბათომში. ჩამოსვლას ბათომში სტეფანეს ისიდორე რამიშვილი უთითებს ბარცხანისაკენ სამუშაოდ. ეუბნება: წადი შენ მეგობარი მუშებთან, დღეს ასინი სხვანი არიანო. სტეფანეც სიხარულით მიეშურება და შეუდგება მათ შორის მუშაობას 1905 წ. რევოლიუციამდე. ამ რევოლიუციის დროს ყველამ ვიცით როგორი მსხვერპლი გაიღო ამ მუშებმა და კიდევაც მათ დაატყდათ თავზე რეაქციის უმოწყალო განაჩენი. (სახრჩობელა, ციხე, გადასახლება და სხვა). სტეფანესაც არ აცდა ცემა, ტყვეპა და ოთხი თვე ციხეში ჯდომა.

ასეთია მისი გავლილი გზა. დღეს როდესაც თავისუფლების დროშა ხელში აქვს მუშებს და მას მართავს მუშათა და გლეხთა მთავრობა, დღეს როდესაც მთელ ქართულ კულტურას და მის მუშაკს უჩნდება მფარველი ხელი და როდესაც უბრალო ასოთ ამწყობიც არა რჩება უყურადღებოდ და უმართავენ მას სახალხო დიდს ზეიმით თუ იუბილეს (ეს მართლაც სამართლიანია) ამ დროს ჩვენ თვალწინ იმდენი ტანჯვა-წვალების გავლილი მსახიობი ფოთის პროვინციებში განაგრძობს ისევ ძველებურ ჭაპან-წყვეტით მუშაობას. მაგრამ უნდა ითქვას, რომ ის დასნეულებულია (რევმატიზმით ორივე ფეხები დახუთული აქვს) ძლივს დაიარება; თვალთ სინათლე და ცალ ყურს სმენა მოკლებული მაინც ემსახურება ხალხს.

სტეფანეს უმწეო მდგომარეობას ართულებს უფრო, რომ მას ჰყავს ოთხი სული სარჩენი: მეუღლე და 3 შვილები, უკანასკნელი სამი წლისაა.

ეს პატივცემული, დიდი ხნის სახალხო მოღვაწე, რომ ცენტრში ყოფილიყო შეიძლება მას, უკანასკნელად, მაინც ეგრძნო დაფასება იმ შრომისა, რაც მას მიუძღვის ქართველი ხალხის წინაშე.

მე მგონია სამართლიანი იქნება თუ ბათომიც ხმას ამოიღებს დამსახურებულ მსახიობ სტ. ხარაზიშვილის შესახებ, რომელსაც მთელი მისი განვლილი მოღვაწეობის ხანა, 24 წელიწადი, უმსახურნია ბათომის ქარ. საზოგადოების წინაშე.

ძუკუ ლოლუა.

სხვა და სხვა

„დეიტშე თეატრში" სარგებლობს დიდი ყურადღებით მხიარული კომედია „მკერავი ვიბბელი" დაწერილი მიუნცერ შლესერის მიერ.

ფაბულა კომედიისა ავტორს აქვს აღებული ნაპოლეონის ომების დროიდგან, როდესაც ფრანგების მიერ კელნის ოკუპაციის დროს ერთმა მკერავმა შეურაცყოფა მიაყენა ნაპოლეონს, რისთვისაც მას მიუსაჯეს დატუსაღება.

მაგრამ მან თავის ჭკუა მახვილი ცოლის რჩევით ციხეში გაგზავნა თავისი შეგირდი.

შინაარსი ამ კომედიისა მიუხედავად მისი ისტორიული საფუძვლისა ბერლინელებს ჰგონიათ განგებ გასართობათ გამოგონილი. მაგრამ აი რამოდენიმე დღის წინედ ბერლინელი ნაფიც მსაჯულთ წარუდგა მკერავი **გინაპი** ვაინსენზეიდან, რომელსაც ბრალს სდებდენ მასში, რომ მას პოლიციის კანონების დარღვევისათვის მისჯილი ჰქონია დაპატიმრება და მის მაგივრად გაუგზავნია ვინმე ცერვე.

ყველა ეს ხდებოდა არა ნაპოლეონის ომების დროს არამედ 1921 წელს. ცერვემ მოიხადა დანაშაული, მაგრამ დარჩა დაუკმაყოფილებელი გინაპისაგან მიღებული სასყიდელით და დაუწყო მას თხოვნა დამატებითი საჩუქრისა. კომედიაში კი საქმე მოხდა შედარებითი უბრალოდ.

აქ შეგირდი კვდება ციხეში და მოხელე ვიბალი თავის სახლის ფანჯრიდან უცქერის თავის საკუთარ დასაფლავებას. მოხელე გინაპს კი მოუხდა მთელი წლის განმავლობაში ეძლია მისი მოადგილისათვის მოთხოვნილებისამებრ სასყიდელი, მაგრამ ბოლოს ველარ გაუძლო და მისცა ცერვე პასუხის გებაში შანტაჟისათვის და ფიცის ქვეშ განაცხადა, რომ ის თვითონ იჯდა ციხეში დანაშაულის მოსახდელად.

ცერვემ მოახერხა მოწმეების დახმარებით დაეტკიცებია, რომ ის იჯდა გინაპის მაგიერ და საქმე გათავდა მით, რომ მკერავს მიუსაჯეს კატორღის ციხეში ჯდომა.

—

კათედრა ზოოლოგიის ორდინარის პროფესორისა, იენაში, რომელიც ერთ დროს ეჭირა ჰეკელის უჭირავს ეხლა ვინმე ლიუდვიგ პლატეს, რომლის წინაალმდეგ ტიურინგელი სახალხო განათლების მინისტრის მიერ აღძრულია დისციპლინარული საჩივარი. საქმე შემდეგშია: პლატე მის მაგიერ, რომ უკითხავდეს სტუდენტებს ლექციებს ზოოლოგიაზე, უკითხავს მათ ლექციებს ზოოლოგიის შოვინიზმზე.

ერთი ასეთი ლექცია პლატემ ფართეთ გააშუქა და რაღაც მიზეზის გამო შეეხო გერმანიის რევოლიუციას და აღიარა, რომ სოციალისტებმა და ებრაელებმა დაღუპეს გერმანიაო.

როდესაც ამ სიტყვებს ოვაციებით შეხვდა, ე. წ. ვენის სტუდენტობის კორპორატიული ნაწილი, ჰეკელის მოადგილემ ებრაელებსა და სოციალისტებს დაემუქრა არა ორ აზროვანი სიტყვებით.

ამისთვის ტიურინგიის სახალხო განათლების სამინისტრომ აღძრა მის წინაალმდეგ დისციპლინარული საჩივარი.

არსებითად მართლაც სამწუხაროა, რომ ჰეკელის მოადგილეთ, რომელიც ერთ დროს იენის ზოოლოგიის კათედრის სიამაყეთ ითვლებოდა, არის ისეთი კაცი, რომელსაც არავითარი საერთო არა აქვს მეცნიერებასთან.

—

ნიურენბერგში გაიხსნა მე-15-ე ესპერანტისტთა მსოფლიო კონგრესი კონგრესში მონაწილეობს 5 ათასი დელეგატი 43 სახელმწიფოდან.

კონგრესის საპატიო თავმჯდომარე სტატს-სეკრეტარი შულცი რესპუბლიკის პრეზიდენტის სახელით მიესალმა კონგრესს, და აღიარა, რომ ესპერანტო არის ერთად ერთი საშუალება ერთა შეთანხმებისათვის.

გერმანიის წარმომადგენელის შემდეგ გამოდის ავსტრიის, ბულგარეთის, ჩეხოსლოვაკიის, ლატვიის, ჰოლანდიის, ჩრდილო სლავიის, ფინლიანდიის, იტალიის და რუსეთის სახელმწიფოების წარმომადგენლები.

კონგრესი, რომელზედაც ათასობით დელეგატებია 43 სხვა და სხვა სახელმწიფოებიდან და ლაპარაკობენ ერთი და იმავე ენაზე,—წარმოადგენს ფრიად საინტერესო სანახაობას.

მე-15 საერთაშორისო კონგრესი ესპერანტისტების ნიურენბერგში.

ნიურენბერგში 43 ქვეყნიდან წარმოგზავნილი იყო 4920 დელეგატი ესპერანტისტთა კონგრესზედ. კონგრესი გაიხსნა 2 აგვისტოს. პროტექტორობა კონგრესის მიიღო რესპუბლიკის უფროსმა ებერტმა. კონგრესზე მონაწილეობა მიიღეს ევროპის 20 სახელმწიფოების წარმომადგენელმა. მუსოლინმაც კი გამოგზავნა დელეგატი, რომელმაც მიმართა სიტყვით კონგრესს იტალიის შესახებ. იყო სიტყვები აღმოსავლეთ, დასავლეთ, სამხრეთ და ჩრდილოეთ ქვეყნების წარმომადგენლებიდან. დიდის ყურადღებით და მოუთმენლად ელოდებოდენ შემდეგ კრებაზედ რუსის ბოლშევიკის გამოსვლას, რომელმაც განაცხადა, რომ ბოლშევიკები მზად არიან მიიღონ მონაწილეობა ესპერანტოს განვითარება-გამდიდრებაში, თუმცა არ ეთანხმებიან მწვანე ესპერანტისტებსო.

კომუნისტური ფრაქციის ხელმძღვანელობით გაიმართა მუშათა ორგანიზაციის წარმომადგენლების სხდომები. სამასი კაცი განსაკუთრებით მომხრენი მე-2 ინტერნაციონალის, მოექცენ კომუნისტურ გავლენის ქვეშ. აზრი საერთო ფრონტის შესახებ კაპიტალის წინაალმდეგ ევროპის მუშათა კლასში შექნილია. მსურველების თხოვნით იქმნა გაკეთებული მოხსენება რუსეთის ეკონომიურ მდგომარეობაზე. კონგრესის მოღვაწეობა მიმდინარეობ და უმრავლესათ ფრაქციულ სხდომებზე და კომისიებში.

მკაცრ კრიტიკაში ტარდება ხელმძღვანელები მწვანე ესპერანტისტების თავისი მომხრეების მხრით.

კონგრესის დროს იყო ბევრი გასართობები. ამით გათავდა ყველა ქვეყნის მწვანე ესპერანტისტების კონგრესი. დელეგაცია საბჭოთა ესპერანტოებისა წავიდა კასელში მუშა-რევოლიუციონურ ესპერანტისტთა ყრილობაზედ.

—

ლება ითქვას, რომ ასეთ საღამოებს არ ჰქონდეს ცოტათი მაინც აღმზრდელობითი მნიშვნელობა.

უკვე ისიც დიდი საქმეა, რომ დასავლეთ საქართველოში, თითქმის ერთი სოფელიც კი არ მოიპოვება, სადაც ამგვარი საღამოები არ იმართებოდეს.

ამ გვარათ ამ საღამოსაც რასაკვირველია ჰქონდა მრავალი დეფიციტი და იყო დაუკმაყოფილებელი მინიმუმამდი, თანამედროვე გართულებული ფსიქიკის მატარებელ ადამიანისათვის, რომლის ხოლერიული ტემპერამენტი გადადის ექსპრესიაში, მაგრამ თუ კი მივიღებთ მხედველობაში აუარებელ მიზეზებს და გარდა ამისა იმ უტილიტარისტულ სარჩულს, რომელიც ედება ამგვარ შემთხვევებს, მაშინ შესაძლებელი ხდება მისი გამართლებაც.

საერთოდ უნდა აღინიშნოს, რომ შექმნილ პირობების მიხედვით პიესა ჩატარდა საშუალოდ და განსაკუთრებული ყურადღების ღირსნი იყვნენ: ჭანიშვილი კონსტ. კალანდაძე კ. ნაწილობრივ თავბერიძე ნიკიფ. უკანასკნელი ძველი სცენის მოყვარეა და განსაკუთრებული მადლობის ღირსია, რომ ამ საქველმოქმედო საქმისათვის არ დაიშურა თავი. საღამოს შემოსავალი 51 მილ. მან. გადაიდვა ადგილობრივ სამკითხველოს სასარგებლოდ. გამოწერილია ჯერ-ჯერობით გაზეთი „კომუნისტი".

Sichtbarkeit.

—

ბორჯომის ცხოვრებიდან

ბორჯომის მოდუნებულ ცხოვრებაში სანუგეშო ცვლილებას ახდენენ ყოველთვის ზაფხულის დადგომა: ამ დროს აქ იყრიან თავს საქართველოს ყველა კუთხეებიდან კულტურული ძალები და წარმოდგენა-გასართობებიც ძილიდან გამოჰყავთ.

ზამთარში კი ჯოჯოხეთური მოწყენილობაა აქ. ხანდახან აქაური დასი მართავს წარმოდგენებს, აჩვენებენ სურათებს კინემოში, იშვიათად გაიმართება ლექცია და მით ოდნავ ირღვევა იდილიური მყუდროება ბორჯომისა. წელს ზამთარში გვეწვია პროფ. ადაროვი, რომელმაც ხუთი-ექვსი ლექცია წაიკითხა ღმერთისა და დაბადების შესახებ ლექტორმა ორატორული მჭერმეტყველობით ნათლად დაუმტკიცა აუდიტორიას ბიბლიურ კოსმოგონიის ლეგენდური ხასიათი და უსუსურობა, მოკლედ განუმარტა მსოფლიოს წარმოშობის მეცნიერული თეორია და აზრად ჰქონდა ბიოლოგიურ-კოსმოგონიური შინაარსის ვრცელი ლექციების წაკითხვა, ოღონდ ეს სისრულეში არ მოუყვანია. ამ ლექციებმა დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა მსმენელებზე. მრავალ მორწმუნეს სერიოზული ეჭვები დაებადა გულში მის მიერ თაყვანისმცემელი ქრისტიანულ კერპთა შესახებ. რელიგია მორწმუნეთათვის გრძნობის დამამშვიდებელი წყაროა, რელიგიურ ცრუმორწმუნოებასთან დიდი იდეიური ბრძოლის წარმოებაა საჭირო, რომ ძირ ფესვიანად აღმოიფხვრას ქრისტიანული ფანატიზმის ნაშთები და სალმა მეცნებამ მოიკიდოს ბინა სარწმუნოებით მოწამლულ ხალხის აზროვნებაში. ამასთანავე გრძნობის დასამშვიდებლად, ხალხს უნდა მივაწოდოთ სულის საზრდო: წიგნებით, ჟურნალ-გაზეთებით, სასწავლებლებით, ლექციებით და საუბრების სახით. ამ გზით შეიძლება ხალხის ოდნავ მაინც გამოფხიზლება, ვიდრე სწავლა-აღზრდა რადიკალურად არ გარდაქმნის მომავალ თაობათა სულიერ სახეს. ა[illegible]

რელიგიოზური პროპაგანდა იმით დამთავრდა [illegible] ჯომში, რომ ყველ[illegible] მღვდლებმა ანაფორები [illegible] უმადლიან ისინი [illegible] მორთოზა მოხდა მათს მდგომარეობაში: ბ[illegible] მათგანმა საუკეთესო სამსახური მიიღო და მა[illegible] ალურად კმაყოფილია.

ბორჯომის ცხოვრებას ჯერჯერობით [illegible] რამ განახლების ნიშნები არ ეტყობა. ახალი ს[illegible] ლებლები არ დაარსებულა, თუმცა პროექტში იყ[illegible] მუსიკო და სამხატვრო სკოლების გახსნა. არის [illegible] მის, საპროფესიო და სახელოსნო სასწავლებ[illegible] როგორც ამბობენ, სახელოსნო სკოლას გაუქ[illegible] უპირებენ, ვინაიდან მის შესანახად მატერია[illegible] რესურსები არ ჰყოფნით. ერთ დროს სახელ[illegible] სკოლის საქმე წესიერ დონეზე იყო დაყენებ[illegible] მრავალ შეკვეთებს ასრულებდა და ნივთიერ ს[illegible] ლებებს თვით იძებნიდა; განვლო ჟამმა და სა[illegible] ლებლის საქმეები აიწეწა და დღეს მოწმენი [illegible] ბით მისი ალსასრულისა. ეს ფაქტი უთუოდ ს[illegible] ხაროა. ბორჯომს სჭირდება ტეხნიკური და [illegible] ნომიური ცოდნის გამავრცელებელი სასწავლებ[illegible] არამც თუ დაბალი, არამედ საშუალო და უმაღ[illegible] ტიპისაც.

ამას მოითხოვს ადგილობრივი, ეკონო[illegible] ბუნებრივი პირობები. ხალხის შვილებს ისეთი [illegible] ლა უნდა მივცეთ, რომელიც წარმოება-მეურნ[illegible] თან დაახლოვებდა მათ.

იმ ქვეყნებმა, სადაც ტეხნიკური განათ[illegible] პრინციპი გაატარეს მთელი ხალხის აღზრდის [illegible] მეში,-უჩვეულო, გიგანტური ნაბიჯები გადა[illegible] ტეხნიკურ გამოგონებათა და პროგრესის სფე[illegible] ჩვენში კი ბევრს მდაბალ ღირსების საქმედ მ[illegible] სახელოსნოებაში მუშაობა და განყენებულ სწ[illegible] მიღება კი მაღალ საქმედ.

საკვირველი ხალხი იყვნენ გერმანეთის ტ[illegible] სტრიის ტყვეები, ბორჯომში რომ იმყოფებო[illegible] ბევრი მათგანი უმაღლესი და საშუალო სწა[illegible] იყვნენ, ხოლო არ იყო ისეთი დარგი ხელობი[illegible] ტეხნიკურ ცოდნათა, რომ თვითოეულ მათგანს [illegible] სცოდნოდა. სწორედ ეს გარემოებაა მიზეზი [illegible] ქვეყნის საკვირველი დაწინაურებისა და ჩვენც გ[illegible] თებს მათ წავბაძოთ, არა შევამციროთ, არამე[illegible] ვამრავლოთ ტეხნიკური და სამეურნეო ცო[illegible] გამავრცელებელი სასწავლებლები. ბორჯომს [illegible] თებს ამ გარემოებას სერიოზულად ჩაუკვ[illegible] და რა მოიპოვება ის მაინც არ გააუქმოს.

შარშანდელმა წყალდიდობამ ბორჯომს [illegible] თა შორის საზაფხულო თეატრის შენობა დაუ[illegible] ამ გარემოებამ საგონებელში ჩავდო საზოგად[illegible] ყოფილმა აღმასკომის თავმჯდომარემ დ. [illegible] მოიწადინა ახალი სათეატრო შენობის აგებ[illegible] ოქტომბრის ბაღში, ხუროთმოძღვარს გაბორს [illegible] ვალეს გეგმის შედგენა, რომელმაც გრანდიო[illegible] პროექტი წარმოადგინა მომავალ თეატრისა, ა[illegible] ნით დაანგრიეს ერთ-ერთი შენობა ხსენებულ [illegible] ში, რომლის ადგილზე თეატრი უნდა აშენებუ[illegible] მაგრამ უსახსრობის გამო ეს კარგი აზრი გა[illegible] წარმოდგენები იმართება ახალგაზრდათა კლ[illegible] რომელიც ბევრ მაყურებელს ვერ იტევს.

მესხი გოგია

—

პროვინციაში

თელავის სახალხო სახლი

თელავის სახალხო სახლს დიდი ისტორიი აქვს, ეს დღევანდელი ან გუშინდელი საქმე არ არის.

თელავი იმ თავიდანვე მოკლებული იყო თეატრს, ხეირიან სცენას და როცა ბევრ დაბა-სოფლებმა ითავეს სახალხო სახლების ე. ი. თეატრების საგანგებოდ აშენება, თელავში იმის მაგიერობას სწევდა კლუბი. რომელიც ბურჟუაზიული და ვაჭარ მყვლეფელთა დროს გატარებიც თავშესაფარს წარმოადგენდა.

ამისათვის ჯერ ისევ 20—30 წლის წინედ ინტელიგენტთა ერთი წრის მიერ, რომელშიაც უმთავრესად სცენის მოყვარენი შედიოდნენ საჭიროდ იქმნა ცნობილი სახალხო სახლის ფონდის დაარსება.

ფონდი დაარსდა, ერთი-ორი საღამო გაიმართა და ჩვეულებრივ დავიწყებას მიეცა ეს საქმე, შემდეგ 30 წლის განმავლობაში დრო გამოშვებით სხვა და სხვა პირთაგან განახლდებოდა ეს წრე, გაიმართებოდა რამოდენიმე საღამო და ამით თავდებოდა, ვიდრე სხვა ვინმე ინიციატორი არ გამოჩნდებოდა 2—3 წლის შემდეგ,

ამნაირად სახ. სახლის ისტორიამ მიაღწია მენშევიკებამდე, რომლის მუშაობა მარტო ადგილის დამზადებით განისაზღვრა მაგრამ მაინც ვერაფერი ეშველა ამ საქმეს.

ასე თუ ისე ეს ფონდი ფონდათ დარჩა, კეთილი განძრახვები—განძრახვებათ და თელავს-კი დღეს არც სახალხო სახლი აქვს და არც თეატრი.

საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების შემდეგ პირველ მაზრა-ქალაქის საბჭოს სხდომის დროს, პირველად თუ არა ვცდებით 2 საკითხი იყო დაყენებული, სახ. სახლის აშენება და რკ. გზის თელავამდე გაგრძელება ამ უკანასკნელს შემდეგ შევეხებით, მხოლოდ სახ. სახლის აშენების საკითხი მას აქეთ ორ წელზე მეტია დღიურ წესრიგშია და პრაქტიკული ნაბიჯი—კი არავისგან არ იყო გადადგმული.

მხოლოდ ამ 3—4 თვის წინედ აღმასკომმა შეადგინა კომისია, აალებინა გეგმა და ხარჯთ-აღრიცხვა და შეუდგა იმ ფრიად საჭირო და სასარგებლო საქმის განხორციელებას.

მოიწვია პროფკავშირების და მოქალაქეთა დიდი კრება; სადაც საჭიროდ იქმნა ცნობილი სახ. სახლის აშენება რომელიც დაჯდებოდა 72 მილიარდი მანეთი.

აი კვანძი, რომლის გახსნა კრებაზე არა თუ არავის მოუნდომებია, არამედ მისი შეხებაც-კი ვერავინ გაბედა ჯერ ერთი ალბად არ უნდოდათ საერთო სურვილის და ჰარმონიის შთაბეჭდილების ჩაშლა და მეორე და უმთავრესად ეს აღმასკომის და პარტკომის წინადადება იყო და წინაალმდეგის თქმას ვერავინ ბედავდა.

ჩვენ-კი ამ კრებიდან იმ აზრით წამოვედით, რომ ეს გადაწყვეტილებაც და კომისია ქაღალდზე დარჩებოდა და სახ. სახლი თელავში ვერ აშენდებოდა, რადგანაც 72 მილიარდის შეკრებაც შეუძლებელია.

მაინც საქმეს შეუდგნენ, ამოთხარეს ვეებართელა ორმო და დიდის ამბით ჩაყარეს საძირკველი 1 მაისს.

ეს იყო და ეს, მას აქეთ აგური აღარავის მიუმატებია, მხოლოდ ბუნება თავის წყალობას არ აკლებდა და ავდრის დროს წყლის ავსება ამ უშველებელ ორმოს.

ეხლა კი თელავის ხელისუფლების სათავეში მდგომნიც დარწმუნდნენ, რომ 72 მილიარდის შეკრეფა შეუძლებელია და მაშასადამე სახ. სახლის აშენებაც, საქმეს უფრო პრაქტიკული თვალსაზრისით მისდგომიან.

ამ დღეებში მოხდა თელავის მუშა-მოსამსახურეთა და მოქალაქეთა შეერთებული კრება, სადაც მოხსენება გააკეთეს სახ. სახლის შესახებ და გააცნეს კრებას პარტკომის და აღმასკომის აზრი ამის შესახებ, რომ ამოდენა ფული ვერ შეიკრიფება, ამ ბუმბერაზი სახლის აშენება ეხლანდელ დროში შეუძლებელია და ის 2 მილიარდი რომელიც მთავრობას მიუცია, რომ მოჰხმარდეს სახელმწიფო თეატრის ნამდვილ თეატრად გადაკეთებას, მალე განხორციელდება და სახალხო სახლიც მალე გვექნება.

ეს აზრი ყველამ მოიწონა და მართლაც ადვილი განსახორციელებელიცაა, მაგრამ ეს შენობა თურმე ადგილობრივ კოოპერატიულ ბანკს ეკუთვნის და ამის შესახებ რომ შეკითხვა მისცეს უპასუხეს, რომ ჩვენ კოოპერატიულ ბანკს ისე არ დავტოვებთ და ასე იქნება თუ ისე შეუთანხმდებითო.

ამნაირად ეს საკითხი როგორც იყო გადასწყდა. გადასწყდა ისე—კი არა როგორც წინედ მარტო ქაღალდზე, არამედ მას მიეცემა პრაქტიკული ხასიათი და ახლო მომავალში იმედი უნდა ვიქონიოთ, რომ თელავს ექნება სახალხო სახლი, რომელიც მის დიდი ხნის სურვილს შეადგენდა.

მ—ხული.

—

ს. ზენობანი. ამას წინეთ ვსწერდით, რომ ახლო მომავალში სოფ. ზენობანის ახალგაზრდობა ეპირება ადგილობრივ სკოლის და სამკითხველოს სასარგებლოდ საღამო-წარმოდგენის გამართვას, მაგრამ სამწუხაროთ თემის-აღმასკომმა ნება არ დართო საღამოს გამართვისა ფართო მასშტაბით და მხოლოდ და წარმოდგენა გაიმართა. დაიდგა პ—ის პიესა „ბურუსი".

დადგმამ მოახდინა ჩვეულებრივი შთაბეჭდილება და ხალხიც ასე თუ ისე ნასიამოვნები დაბრუნდა სახლში.

რასაკვირველია ზედმეტია ლაპარაკი იმის შესახებ, რომ ხელოვნება მახინჯდება პროვინციაში და თითქმის კარიკატურამდი დადის (ამაზე, ხომ გაზეთებიც ბევრს სწერენ). მაგრამ მაინც არ შეიძ-

მეცნიერება და ტეხნიკა

ი. ჟორდანია „ერისთონი" წიგნი ლექსების.

ეს წიგნი გამოცემულია ქ. ქუთაისში. წიგნის ავტორი არის თანამშრომელი ჟურნალ „მეოცნებე ნიამორების".

არიან პოეტები, რომელსაც ახასიათებს ფოთოლივით მრთოლვარე სტრიქონები. არის წიგნი, რომელსაც აწვალებს სიშორე და სითეთრე. ამ წიგნში უთუოდ არის ისეთი სტრიქონები, რომლებიც ტირიან დაკარგულზე.

„შორეულებზე ჩვენ გვჩვევია ფიქრი და კვდომა,
„როს წავალთ ისევ და სიჩუმეს დავედარებით.
„აქ მოვლენ სხვანი სხვა სახით და სხვა ნეტარებით.
„ო ღმერთო! მათაც აპატიე ყველა შეცდომა"...

ამ სტრიქონებში დაქრის შუაღამის ლოცვები, იმ ადამიანების მიმართ, რომლებიც მოდიან ამ ქვეყნისაკენ უცოდველნი—ცოდვებისათვის. აგრეთვე მშვენიერია ლექსი „ლოდინი ზამთრის ღამეში" სადაც გაისმის წუთების სიმღერა და იდუმალ ფარდების გრიალი.

„ფანჯრიდან სინათლე ჰიშკრამდი ანათებს.
„და თვალებს ანისლებს სიჩუმის თოვა.
„ბნელ ციდან ისვრიან პატარა ბარათებს,
„ამბობენ ჩურჩულით ძვირფასი მოვა"...

ხშირად პოეტის სული ლექსების იქით იმალება, ხშირად გრძნობის გამოთქმა შეუძლებელი ხდება. ამიტომ ამბობს პოეტი ი. ჟორდანია:

„ვინ ხარ არ გიცნობ დამავიწყდა ბევრი სათქმელი.
„ისევ თვალებში წაიკითხეთ ყველა სიტყვები".

აქ თვალები მოცემულია, როგორც გამოუთქმელ ტრაგედიის შავი სავანე შეიძლება აქ გაჩუმება იყოს უდიდესი გამართლება, რომ დუმილში დაქროდეს უმაღლესი იდუმალება. არის კიდევ ერთი სტრიქონი ამ პატარა წიგნში, რომელიც დამწვარია და ეკუთვნის ადამიანს, რომელიც არასოდეს არ დაბრუნდება:

„შენს არ ყოფნაზე დავფიქრდები... და [illegible] ლონდები".

ეს სტრიქონი უთუოდ უდრის მთელ [illegible] არ შეიძლება ამ განცდის ახსნა, ეს თვითონ იგრძნოს მკითხველმა.

აგრეთვე უნდა ითქვას, რომ წიგნში არი[illegible] ლი რითმები, რომელთა ჩამოთვლა ზედმეტა[illegible] ვაჩნია

მხოლოდ ავღნიშნავთ იმ ლექსების ს[illegible] რებს, რომლებიც იპყრობენ ჩვენ ყურადღებას [illegible] ოლიტები", „დუმილის ფარდა", „მდუმარე [illegible] ალთან", „იდუმალი წუთები", „ორეულის მო[illegible] გი" და სხვა.

პოეტს აწვალებს ღამეების შიში, ღამ[illegible] ველთვის იქნება პოეტებისათვის გილიოტინა. [illegible] ლაც, რა დაანგრევს ღამის საშინელ ციტადე[illegible] ჭეშმარიტად მართალია პოეტი:

„რა დამავიწყებს მე მომავალს და შიშ[illegible] ნანდელს
„ო, მეშინია, მეშინია ამ ბნელ ღამეში"...

ტ. გ[illegible]

—

წერილი რედაქციის მიმართ

მოქალაქე რედაქტორო! პატივისცემით გ[illegible] გამოაცხადოთ თქვენი გაზეთის ერთ-ერთ უ[illegible] ნომერში, რომ გაზ. „მწვერვალის" სარე[illegible] კოლეგიაში წარსულში მონაწილეობა არ [illegible] და მომავალში ჩემ გადასვლას ტფილისში არ[illegible] რი კავშირი არა აქვს „მწვერვალის" გამომ[illegible] ბასთან.

კ. კაპანელ[illegible]

ქ. ბათომი.
24 აგვისტო 1923 წ.

რედაქტორი—სარედაქციო კოლეგია.
გამომცემელი—მთავარი კომიტეტი.